

Förslag**1976/77: 12****Fullmäktiges i riksbanken förslag till ändringar i lagen (RFS 1975: 6) med reglemente för riksbanken (Bankoreglementet)**

1977-02-17

Till Riksdagen

I denna skrivelse framläggs förslag till ändringar beträffande beslutsförfarandet i riksbanken i låneärenden och i valutareglingsärenden. Förslagen föranleder ändringar i bankoreglementet. I samband därmed föreslås vissa andra smärre ändringar i reglementet avseende fullmäktigesuppleanternas arvodering och rätt att inträda som suppleanter i direktionen. I bankoreglementet lagfästa bestämmelser om arvodesbelopp åt kontorsstyrelsernas ledamöter föreslås utgå. En mera allmän redogörelse för förslagen till ändrad handläggning av låneärenden och av valutaärenden lämnas under närmast följande två avsnitt. Därefter följer en specialmotivering till de föreslagna ändringarna i bankoreglementet. Förslag till författningstext har upptagits i bilaga.

1 Handläggning av låneärenden inom riksbanken

Riksbanken bedriver utlåning till allmänheten dels genom utlåning av egna medel dels genom förvaltning av olika statliga lånefonder. Inom den egna utlåningen har funnits viss, mycket begränsad utlåning för kommersiella ändamål i form av växeldiskontering och kredit i checkräkning. Denna utlåning är under avveckling och beräknas i huvudsak ha upphört 1980. Aktiv egen utlåning bedrivs genom lån från avbetalningslånefonden (avbetalningslån) och hypotekslån. Särskilda bestämmelser för avbetalningslånegivningen saknas, men allmänt gäller att sådana lån lämnas för ändamål som i vid mening kan sägas vara av social karaktär. Hypotekslånen är väsentligen belåning av premieobligationer. Utvecklingen och omfattningen av avbetalnings- och hypotekslånen framgår av tablå 1.

Riksbankens långivning från statliga lånefonder utgöres främst av lån från statens bosättningslånefond. Utvecklingen framgår av tablå 1. Sedan reglerna härför ändrats den 1 juli 1976 har antalet ansökningar ökat kraftigt. Därutöver förvaltar riksbanken en del låneformer under avveckling såsom egnahemslån och stödlån till jordbrukare.

Beslutanderätten i låneärenden tillkommer under fullmäktige riksbankens låne delegation, som enligt 12 § bankoreglementet "skall enligt fullmäktiges bestämmande pröva ärenden rörande utlåning till allmän-

heten". Lånedelegationen består av deputeranden (ordförande), jourhavande fullmäktig, den riksbanksdirektör som svarar för bankavdelningen och chefen för denna avdelning. Beslutförhet kräver närvaro av tre. I särskilda cirkulär har beslutanderätt delegerats till styrelserna vid avdelningskontoren och, vid såväl huvudkontor som avdelningskontor, till två tjänstemän i förening.

I enlighet med det sagda gäller vid avdelningskontor att direktör och kamrer i förening har rätt att i viss utsträckning bevilja bosättningslån, hypotekslån och avbetalningslån. För bosättningslånets del är denna befogenhet begränsad på så sätt att tjänstemännen äger besluta i klara bifallsärenden. Anses en låneansökan böra avslås eller råder tveksamhet skall den överlämnas till styrelsen för prövning. Sökande som är missnöjd med kontorsstyrelsens beslut har möjlighet att besvara sig till direktionen i riksbanken.

Vid huvudkontoret gäller motsvarande bemyndigande att bevilja lån för chefen för bankavdelningen i förening med chefen för utlåningsexpeditionen. Kontorsstyrelsen motsvaras av lånedelegationen. Denna har därigenom en i viss mån skev ställning genom att den samtidigt är "kontorsstyrelse" för Stockholms län och en central låneinstans, som beslutar i vissa låneärenden för hela landet. I bosättningslåneärenden, där en formell besvärordning måste finnas, fungerar emellertid riksbankens direktion som central besvärinstans för prövning av besvär över både kontorsstyrelsernas och lånedelegationens beslut.

Tidpunkt	Bosättningslån		Avbetalningslån		Hypotekslån	
	Antal utelöpande lån	Utestående lånebelopp (tkr)	Antal utelöpande lån	Utestående lånebelopp (tkr)	Antal utelöpande lån	Utestående lånebelopp (tkr)
1959-12-31	44 954	44 962	14 030	56 248	1 624	4 353
1968-12-31	49 845	125 456	19 632	82 659	3 638	31 157
1974-12-31	48 442	130 394	13 359	57 328	10 553	162 371
1976-12-31 (varav vid HK)	44 313 (7 098)	152 592	11 815 (1 254)	56 005	13 402 (3 025)	305 600

Tablå I: Bosättningslånerörelsens, avbetalningslånerörelsens och hypotekslånerörelsens utveckling 1959—1976,

Arbetet i lånedelegationen har blivit relativt omfattande, särskilt sedan de nya bestämmelserna för erhållande av bosättningslån enligt förordningen om statligt bosättningslån (1976: 264) trädde i kraft 1976-07-01. Även direktionens uppgift att pröva besvär i bosättningslåneärenden har blivit alltmer betungande, sedan antalet besvärärenden ökat kraftigt efter halvårsskiftet 1976. Dessa arbetsuppgifter torde komma att öka ännu mer i framtiden, eftersom en upplysningskampanj förbereds, där möjligheter att söka bosättningslån skall bringas till all-

mänhetens kännedom på ett helt annat sätt än tidigare. Med den stora arbetsbelastning som råder i direktionen förekommer det därför ibland att besvärssärenden i bosättningslånefrågor måste bordläggas på grund av tidsbrist och sålunda fördröjs till olägenhet för de lånesökande.

För att avlasta direktionen föreslås att de låneärenden som i dag handläggs i direktionen hänskjuts till den befintliga lånedlegationen. Samtidigt föreslås att en ny beslutsinstans införes vid huvudkontoret benämnd styrelsen för lånerörelsen vid huvudkontoret (lånestyrelsen) för att vid huvudkontoret handlägga sådana låneärenden som vid avdelningskontoren faller inom kontorsstyrelsernas kompetens. Den ombildade lånedlegationen blir därmed uteslutande en gemensam högre instans för både huvudkontor och avdelningskontor med uppgift att handlägga dels besvärssärenden i bosättningslånefrågor, dels i första instans sådana låneärenden som inte delegerats till kontorsstyrelserna och lånestyrelsen. Förslaget motiveras i första hand av önskemålet att få en för hela landet enhetlig beslutsorganisation med en lokal instans även för det område (Stockholms län) som ligger under huvudkontorets direkta låneförvaltning. Härigenom skapas också bättre formella förutsättningar för handläggning av besvär i överordnad instans. Samtidigt vinnes en välbehövlig avlyftning av ärenden i direktion och lånedlegation. Att den föreslagna organisationen, såsom nedan närmare utvecklas, ger utrymme för lekmannainflytande och för personer med speciell social erfarenhet kan också uppfattas som en förtjänst.

Den tänkta lånestyrelsen vid huvudkontoret bör också till sin sammansättning motsvara kontorsstyrelserna. Självskrivna ledamöter bör vara den avdelningschef som ansvarar för låneärendena, dvs. chefen för bankavdelningen (motsvarande i styrelse för avdelningskontor direktören för detta). Därutöver bör lånestyrelsen liksom avdelningskontorsstyrelse bestå av ytterligare tre eller fyra ledamöter. Bland dessa brukar i avdelningskontorsstyrelserna alltid inväljas en jurist. För lånestyrelsens del torde motsvarande kompetens normalt kunna tillgodoses genom inval av tjänsteman i riksbanken. Vad gäller övriga två eller tre ledamöter förutses fullmäktige såsom vid val av ledamöter i kontorsstyrelserna i allmänhet komma att välja lämpliga kandidater bland kommunala förtroendemän, tjänstemän i statlig eller kommunal förvaltning etc. Med hänsyn till att bosättningslånegivningen blir huvuduppgift, bör social erfarenhet från kommunal nämnd eller förvaltning vara företrädd inom lånestyrelsen. Ordförande och vice ordförande bör såsom i avdelningskontorsstyrelserna utses bland ledamöterna utanför riksbanken.

Den nya lånedlegationen föreslås i stort sett få oförändrad sammansättning, nämligen deputeraden som ordförande, jourhavande fullmäktig som vice ordförande samt den riksbanksdirektör som leder handläggningen av de arbetsuppgifter som åvilar bankavdelningen. Eftersom

chefen för bankavdelningen, vilken är ledamot av den nu arbetande låne-delegationen, enligt förslaget bör ingå som ledamot i den nyinrättade lånestyrelsen, måste han ersättas i låne-delegationen med annan ledamot. Det föreslås därför att också i låne-delegationen skall inväljas en ledamot som ej har annan anknytning till riksbanken. Härigenom blir det möjligt att tillföra delegationen, vars huvuduppgift kommer att bli besvärspövning i bosättningslåneärenden, en person med härför lämplig erfarenhetsbakgrund. För riksbanksdirektören och för den ledamot som väljs utom riksbanken föreslås att suppleanter utses.

Den föreslagna organisationen för handläggning av låneärenden illustreras schematiskt i tablå 2.

Den nya låne-delegationen bör som ovan föreslagits överta de låne-ärenden som i dag behandlas av direktionen. Enligt förslaget skulle alltså inga låneärenden i fortsättningen tas upp i direktionen. Den nya låne-delegationen bör därför organisatoriskt parallellställas med direktionen och alltså direkt underställas bankofullmäktige.

Fördelningen av arbetsuppgifter mellan låne-delegationen, å ena sidan, samt lånestyrelsen vid huvudkontoret och kontorsstyrelserna, å andra sidan, förutsättes skola göras efter följande riktlinjer. När det gäller riksbankens egen utlåning bör delegationen under fullmäktige svara för allmän direktivgivning och fatta de direkta beslut i enskilda ärenden som ej faller inom de limiter som angivits för lånestyrelsens/kontorsstyrelsernas beslutandebefogenhet. I fråga om förvaltningen av statliga lånefonder blir delegationen väsentligen besvärinstans men kommer därutöver att handlägga vissa ärenden där central handläggning författningsmässigt förutsätts (t. ex. arvsskattelån) eller där fråga är om så ömtåliga avgöranden (t. ex. befrielse, utmätning av fast egendom) att delegation ej sker till lokalstyrelserna.

2 Handläggning av valutaärenden inom riksbanken

Enligt valutaförordningen ankommer tillståndsprövningen i valuta-ärenden på riksbanken. Denna beslutanderätt utövas enligt 6 a § valutalagen av en särskild styrelse inom riksbanken, valutastyrelsen. Denna består av sju ledamöter utom vid handläggning av ärenden rörande direkta investeringar utomlands, då den består av elva ledamöter.

I bankoreglementet 13 § fjärde stycket uppdras åt fullmäktige att utfärda närmare bestämmelser för valutastyrelsens verksamhet. Därvid får föreskrivas "att ärenden som är av löpande eller expeditionell natur eller eljest innebär tillämpning av fastställda riktlinjer får avgöras på styrelsens vägnar av ordföranden och bankdirektören i förening".

Fullmäktige fastställde i enlighet härmed 1957-09-12 instruktion för riksbankens valutastyrelse. I instruktionens 4 § föreskrivs, i enlighet med vad som förutsätts i bankoreglementet, att "ärenden av löpande

FULLMÄKTIGE

LÅNEDELEGATION

Deputeraden (ordförande)
 Jourhavande fullmäktig (vice ordförande)
 Ledamot vald utom riksbanken
 + suppleant
 Riksbanksdirektör + suppleant

HK - LÅNESTYRELSE

Två eller tre ledamöter valda
 utom riksbanken (ordförande
 och vice ordförande)

Chefen för bankavdelningen
 + suppleant

Jurist HK + suppleant

Chefen för låneexpeditionen
 Kamrer

AK - KONTORSSTYRELSE

Tre eller fyra personer valda
 utom riksbanken (ordförande
 och vice ordförande)

Direktör AK

Direktör AK
 Kamrer

Tablå 2: Föreslagen organisation för handläggning av låneärenden inom riksbanken.

eller expeditionell natur eller eljest innebärande tillämpning av fastställda riktlinjer må å styrelsens vägnar avgöras av ordföranden och den i styrelsen ingående bankdirektören i förening". Ärenden kan i viss utsträckning avgöras även på tjänstemannanivå inom valutaavdelningen. Detta framgår av sista stycket av 4 §, där det föreskrivs att "besked till sökande i enskilda ärenden, vilka rutinmässigt kunna avgöras vara av den art att av styrelsen eller å styrelsens vägnar träffat beslut är å ärendet tillämpligt, må utan beslut av styrelsen eller å styrelsens vägnar expedieras av den, som styrelsen därtill förordnar".

Med tillämpning av det citerade stadgandet i instruktionen för valutastyrelsen bedrivs verksamheten på så sätt att det alldeles övervägande antalet ärenden (grovt räknat över 90 %) avgörs på gruppnivå, dvs. av enskilda tjänstemän. Handläggningarna på grupperna förbereder ärendena, sätter upp beslutet i de fall där praxis är klart tillämplig och undertecknar för sin del beslutet. Ärendena överlämnas därefter till gruppchefen för underskrift. Övriga fall överlämnas med förslag till beslut eller tas upp för diskussion. Ärenden som ej kan avgöras på gruppen förs till avdelningssammanträde och eventuellt till valutadirektionen och valutastyrelse. I viss utsträckning avgörs också ärenden, ofta av brådskande art, vid föredragningar hos avdelningschefen eller riksbanksdirektören.

Att avgörandena i de enskilda ärendena sålunda i allmänhet fattas på tjänstemannaplanet är en nödvändig följd av det stora ärendantalet (ungefär 35 000 per år). Den citerade föreskriften i valutastyrelsens instruktion är uppenbarligen också avsedd att ge formell täckning för ett sådant beslutsförfarande. Det är emellertid otillfredsställande att detta blott grundar sig på en av fullmäktige antagen instruktion och saknar stöd i de av riksdagen antagna bestämmelserna för valutaregleringens bedrivande (valutalagen och bankoreglementet). Instruktionen är för övrigt oklar, i det att den blott talar om expediering av besked. I viss mån är det alltså en öppen fråga vem som har beslutsansvaret i de ärenden som avgörs i licensgrupperna: den som expedierar beskedet i det enskilda ärendet eller den som fattar det bakomliggande beslutet som har bedömts "vara av den art att . . . (det) . . . är å ärendet tillämpligt".

I syfte att undanröja berörda oklarheter vill fullmäktige föreslå att i bankoreglementet intas uttrycklig föreskrift om att valutaärenden kan avgöras också på tjänstemannanivå. En sådan föreskrift bör också ange huruvida beslut på tjänstemannanivå fattas av en eller flera tjänstemän. Nuvarande ordning innebär — oaktat valutastyrelsens instruktion uppdrar rätten att expediera besked om beslut åt "den, som styrelsen därtill förordnar" — att beslut fattas och expedieras av två tjänstemän i förening. Tjänstemän med sådan beslutsbefogenhet är uppdelade i två kategorier, s. k. A- och B-signaturer. Beslut fattas och

expedieras av antingen två A-signaturer eller normalt av en A- och en B-signatur.

Angivet system skapar genom den inbördes kontrollen mellan under-tecknarna viss garanti mot att en tjänsteman missbrukar sin beslutsbe-fogenhet. En sådan kontroll kan i och för sig vara värdefull då det gäller från flera synpunkter så känsliga avgöranden som inom valuta-regleringen. Men det är också angeläget att vid det fortsatta ratio-naliseringsarbetet inom valutaregleringen kunna tillvarata möjligheten att delegera beslutanderätt till enskild tjänsteman. Härigenom torde en betydande arbetsbesparing kunna uppnås. På motsvarande sätt som man inom valutaregleringen urskiljt vissa bestämda ärendekategorier och överfört beslutanderätt däri till valutabankerna bör andra kategorier kunna preciseras, vilka visserligen ej anses böra anförtros valuta-bankerna, men där utrymmet för diskretionär bedömning likväl är så litet att en ensam tjänsteman bör kunna ges beslutanderätt. Den före-slagna föreskriften i bankoreglementet bör alltså utformas så att den medger delegering till enskilda tjänstemän.

Nuvarande bestämmelse i bankoreglementet (13 § fjärde stycket) om valutastyrelsens rätt att besluta i delegation innebär som ovan angivits att beslut fattas av styrelsens ordförande och den i styrelsen ingående riksbanksdirektören i förening. Inom riksbanken har sedan många år utvecklats sig den praxis att vid de sammanträden, då valutaärenden an-mäls för valutastyrelsens ordförande och vederbörande riksbanks-direktör, är närvarande också den riksbanksdirektör som har juridisk utbildning och valutaavdelningens chef. Utöver nämnda personer bru-kar vid ifrågavarande sammanträden närvara också någon ytterligare jurist för föredragning av i första hand ärenden rörande angivelse till åtal samt cheferna för de grupper varifrån ärenden förekommer till av-görande. Det system som sålunda framvuxit i praktiken har flera par-alleller till det sätt varpå riksbankens allmänna direktion arbetar i förhållande till fullmäktige, och den sammanträdande gruppen har kommit att gå under benämningen riksbankens valutadirektion. Med hänsyn till det värde systemet visat sig ha genom den kunskapsmässiga för-stärkningen och till det principiella värdet av att vidga beslutsdiskus-sionerna till en större krets av de i beredningen deltagande tjänste-männen föreslås att genom ändring i bankoreglementet införs en riks-bankens valutadirektion med i huvudsak angiven personsammansätt-ning.

3 Specialmotivering till föreslagna ändringar i bankoreglementet

10 § 5 mom. och 6 mom.

I 10 § 5 mom. tredje stycket och 6 mom. andra stycket bankoregle-mentet ges bestämmelser om beräkning av arvode för fullmäktige och

suppleanter i vissa fall. Bestämmelserna innefattar en detaljreglering som saknar motsvarighet på andra håll och föreslås upphävd.

Bestämmelse om suppleanter i direktionen saknas för närvarande. Utan särskild regel därom står klart att jourhavande fullmäktig kan inte bara byta turordning med annan fullmäktig utan även låta sig i direktionen företrädas av suppleant för fullmäktig. Däremot är i viss mån en öppen fråga om också deputeraden kan i direktionen ersättas av fullmäktigsuppleant. Föreskriften i 10 §, 1 mom. 2 stycket bankoreglementet att fullmäktige, om deputeraden under längre tid är förhindrad att tjänstgöra, får utse annan fullmäktig att under tiden vara deputerad, kan möjligen anses tala för att avsikten är att deputeraden ej skall kunna ersättas av suppleant i direktionen. Bakom denna regel skulle det då ligga uppfattningen att eftersom deputeraden representerar kontinuitet och speciell erfarenhet om riksbanken han ej gärna kan ersättas av en tillfälligt tillträdande suppleant. Vid tillfälliga förfall för deputerad har emellertid godtagits att en fullmäktigsuppleant någon gång inträtt för deputeranden i direktionen. Det är önskvärt att en sådan regel får gälla inte minst med hänsyn till bestämmelsen i 11 §, 3 mom. att antingen deputeraden eller jourhavande fullmäktigen alltid måste vara närvarande för beslutförhet. Ett stadgande härom föreslås infört i 11 § såsom ett nytt 3 mom., vilket medför ändrad nummerbeteckning för i paragrafen återstående moment.

I 11 § 3 mom., som alltså kommer att bli 4 mom., föreskrives att riksbankschefen, eller vid förfall för honom vice riksbankschefen, är ordförande i direktionen. För att möjliggöra för direktionen att kunna sammanträda för brådskande ärenden gäller därutöver enligt särskilt beslut inom direktionen att ordförandeskapet i direktionen vid förfall för både riksbankschef och vice riksbankschef övergår i turordning till riksbanksdirektörerna efter anciennitet. En sådan regel synes emellertid rätteligen höra hemma i bankoreglementet och föreslås uttryckligt införd däri.

12 §

Ovan har föreslagits att en särskild lånestyrelse inrättas för att inom huvudkontorets verksamhetsområde överta de uppgifter som ankommer på avdelningskontorens styrelser. Härigenom blir lånedlegationen en central instans för prövning av ej delegerade ärenden från hela landet. Förslaget föranleder ändring i 12 § bankoreglementet, som behandlar riksbankens lånedlegation. I 12 § första stycket torde lämpligen böra anges de instanser som inom riksbanken skall ha att pröva ärenden rörande utlåning till allmänheten, dock utan angivande av fördelningsgrunderna dem emellan. Denna fördelning uppdrages i det föreslagna stadgandet åt fullmäktige.

Om en särskild lånestyrelse för huvudkontoret inrättas bör som ovan

utvecklats chefen för bankavdelningen ingå i denna. Denne avdelningschef kan däremot ej vidare ingå som ledamot i låne delegationen, som skall ha att uppta besvär över de underställda instansernas beslut. Han föreslås i förslaget till 12 § andra stycket ersatt av en annan ledamot. Som ovan utvecklats torde denne böra hämtas utanför riksbanken. Härav föranledes särskilt stadgande (12 § fjärde stycket) om arvode åt sådan ledamot och suppleant.

13 §

Valutastyrelsen och dess arbetsformer behandlas i bankoreglementet i 13 §. För att undvika att rubba paragrafordningen föreslås att denna paragraf alltjämt får inrymma också föreslagna nya regler om beslutande befogenhetens uppdelning. I överensstämmelse med bankoreglementets redigering på andra punkter kan de nya reglerna lämpligen föras in genom en momentuppdelning av 13 §. De nuvarande första tre styckena torde sålunda böra sammanföras till ett första moment, vari i enlighet med numera tillämpade tjänstebestämmelser ordet "bankdirektör" bör ersättas med "riksbanksdirektör", varefter i ett andra moment skulle följa bestämmelserna om valutaregleringsförvaltningens olika beslutsnivåer inom riksbanken. I ett tredje moment skulle upptas bestämmelser om valutadirektionens verksamhet.

13 § 2 mom.

I första stycket av 13 § 2 mom. föreslås bestämmelser om beslutsnivåerna inom valutaregleringen, nämligen valutastyrelsen, valutadirektionen och enskilda tjänstemän, en eller två i förening.

I därefter följande tre stycken lämnas regler om vilka ärenden som skall avgöras på de olika beslutsnivåerna. Valutastyrelsens beslutande funktion har därvid uttryckts mycket allmänt genom bestämmelse om att styrelsen — utöver tillämpningsföreskrifter och allmänna riktlinjer — enbart skall syssla med "de övriga ärenden som är av större betydelse genom att de innefattar väsentliga principfrågor eller eljest". Det blir en uppgift för valutadirektionen att bland de ärenden som förts till direktionen urskilja dem som i ett eller annat avseende ter sig som de allra mest betydelsefulla för att föra dem till valutastyrelsens avgörande. Att därvid i första hand "väsentliga principfrågor", dvs. ärenden av prejudikatsbildande betydelse, lär komma i fråga har särskilt understrukits. Också det förhållandet att ett valutaärende avser exceptionellt stort belopp kan ge det en betydelse som bör föranleda dess hänskjutande till valutastyrelsen.

Med utgångspunkt från den allmänt hållna avgränsningen av ärendena till valutastyrelsen har till valutadirektionen hänskjutits "ärenden som utan att kräva valutastyrelsens avgörande bedömes betydelsefulla". Valutadirektionens uppgift är i övrigt att förbereda ärenden för valuta-

styrelsen. Därjämte har valutadirektionen tillagts uppgiften att "leda valutaregleringen". Valutadirektionen avses sålunda fungera såsom ett valutaregleringens verkställande organ under valutastyrelsen.

På tjänstemannanivå kommer att avgöras de ärenden som ej förs till valutadirektion eller ytterst valutastyrelse. I enlighet härmed bestäms i tredje stycket denna ärendekategori till "de ärenden vilka ej ankommer på valutastyrelsen eller valutadirektionen". Denna uppdelning av ärenden är tänkt att ske på motsvarande sätt som vid avgörande av om ett ärende skall gå från valutadirektionen till valutastyrelsen. Den eller de tjänstemän, som i och för sig har beslutanderätt och som på grundval härav tar upp ett valutaärende, har alltså utifrån sin allmänna kunskap om valutareglingspraxis att pröva huruvida ärendet bör avgöras på tjänstemannanivå eller det i något avseende ter sig som särskilt betydelsefullt och i anledning härav bör föras till valutadirektionens avgörande. Skäl för att föra upp ärendet till valutadirektionen kan vara att detta innefattar en principfråga, att det gäller ett stort belopp eller att det faller inom ett område där valutareglingspraxis får anses oklar. Härtill bör läggas de mera svårbedömbara fall där i och för sig en klar valutareglingspraxis föreligger men där tjänstemannen utifrån sitt allmänna omdöme måste fråga sig huruvida ej skäl kan föreligga att med utgångspunkt i det föreliggande ärendet i något avseende justera denna.

Som ovan utvecklats bör bankoreglementet ge stöd för att ärenden på tjänstemannanivå skall kunna avgöras såväl av en tjänsteman som av två tillsammans. Något försök att precisera vilka ärendekategorier som förs till avgörande av det ena eller det andra slaget görs däremot ej i den föreslagna bestämmelsen. Tanken är att i valutastyrelsens instruktion en uppdelning skall ske i ärenden för ensamavgörande respektive tvåmansbeslut.

Liksom hittills förutsättes att endast vissa tjänstemän, om vilkas kunskap, erfarenhet och omdöme ledningen känner sig övertygad, får befogenhet att, en eller två i förening, besluta i valutaärenden. Vilka dessa skall vara förutsätts liksom för närvarande skola fastställas av valutastyrelsen. I interna arbetsinstruktioner, skriftliga eller fastlagda endast genom muntlig ordergivning, bör en indelning ske, så att tjänstemän arbetar och avgör ärenden endast inom fastlagda arbetsområden. I dessa instruktioner bör också föreskrivas skyldighet för handläggarna att anmäla tveksamhet beträffande ett enskilt ärende för gruppchefen som bedömer huruvida han övertar beslutet eller anser att ärendet bör föras upp på högre beslutsnivå.

13 § 3 mom.

I ett nytt tredje moment i 13 § föreslås regler om valutadirektionen. Att i denna bör i första hand ingå de två riksbankstjänstemän som

enligt bankoreglementet ingår i valutastyrelsen, nämligen vice riksbankschefen och en riksbanksdirektör, är naturligt. Därutöver föreslås att i valutadirektionen skall ingå deras suppleanter i valutastyrelsen, vilka också de genom sitt val härtill kan sägas ha fått sitt mandat direkt från den politiskt ansvariga instansen, bankofullmäktige.

Med den ordning som traditionellt har gällt för val av suppleanter i valutastyrelsen innebär den fastlagda principen i sak att den riksbanksdirektör som har juridisk utbildning kommer att ingå i valutadirektionen. Härigenom kommer juridisk kompetens att byggas in på denna nivå. Även chefen för valutaavdelningen, som representerar ingående kunskap om valutareglingspraxis, brukar vara suppleant i valutastyrelsen och blir därigenom ledamot i valutadirektionen. Vidare föreslås att den gruppchef till vars verksamhetsområde föreliggande ärende hör skall ingå som direktionsledamot. Då tjänsteman från annan avdelning anmäler ärende i valutadirektionen, t. ex. åtalsfrågor genom jurist från direktionssekretariatet eller valutahandelsfrågor genom tjänsteman från utrikesavdelningen, bör i stället denne tjänsteman ingå i valutadirektionen.

Valutareglingsens huvuduppgift är enligt valutalagen att främja riksbankens penning- och valutapolitik. Vid inrättande av en formell direktion för valutaärenden torde möjligheten böra begagnas att personellt förstärka detta samband. Det föreslås därför att i valutadirektionen skall "vid behandling av ärende av särskild penningpolitisk betydelse" deltaga också chefen för riksbankens kreditpolitiska avdelning.

Såsom suppleanter för valutadirektionens ständiga ledamöter skall enligt förslaget utses två tjänstemän. Att förslaget begränsar sig till två sammanhänger med att de tjänstemän som i valutastyrelsen är suppleanter för ordföranden och för den i styrelsen ingående riksbanksdirektören redan ianspråktagits som ständiga ledamöter i valutadirektionen. De två suppleanterna i valutadirektionen torde normalt böra utses så, att de representerar dels valutaexpertis — normalt ställföreträdaren för chefen för valutaavdelningen — dels juridisk kunskap. Ordföranden i valutastyrelsen är naturligt ordförande även i valutadirektionen, och den i valutastyrelsen ingående riksbanksdirektören bör vara vice ordförande. Beslutförhet förutsätts kräva närvaro av tre.

22 §

Förslaget att en särskild lånestyrelse skall finnas vid huvudkontoret för att inom dettas verksamhetsområde motsvara en avdelningskontorsstyrelse bör medföra att bestämmelse härom intas i det avsnitt av bankoreglementet som behandlar avdelningskontorens styrelser (22 §—24 §).

Genom att den nuvarande rubriken "Avdelningskontorens styrelser" ges tillägget "m. m." markeras att ifrågavarande avsnitt har ett mera vidsträckt innehåll än tidigare.

För att understryka att styrelsen för låneärenden vid huvudkontoret är parallellställd med avdelningskontorens styrelser föreslås att bestämmelserna om samtliga dessa styrelser sammanföres till 22 §, som nu blott behandlar avdelningskontorens styrelser. Det föreslås att lånestyrelsen skall liksom avdelningskontorsstyrelse bestå av tre eller fyra ledamöter jämte den tjänsteman som närmast är ansvarig för berörd del av bankens verksamhet, dvs. vid avdelningskontoren direktören vid kontoret och vid huvudkontoret chefen för bankavdelningen. Som ovan framhållits är tanken att en av lånestyrelsens övriga ledamöter skall vara tjänsteman vid huvudkontoret och ha juridisk utbildning.

I 22 § stadgas för närvarande att direktör vid avdelningskontor ej får vara ordförande eller vice ordförande i kontorsstyrelsen. Med tillämpning av samma princip bör ej heller chefen för bankavdelningen vara ordförande i lånestyrelsen. Stadgandet har omformulerats i enlighet härmed.

I 22 § 3 mom. ges bestämmelser om arvode åt kontorsstyrelsernas ledamöter. Fullmäktige vill föreslå att reglerna härom i fortsättningen ej ges karaktären av lag. Bestämmelserna föreslås alltså slojade i bankoreglementet, och det torde få ankomma på fullmäktige att i annan ordning fastställa arvode åt kontorsstyrelsernas ledamöter. Detsamma bör gälla arvoderingen av ledamöterna i den föreslagna styrelsen för lånerörelsen vid huvudkontoret.

I 23 § ges vissa bestämmelser om styrelserna vid avdelningskontoren om sammanträden, beslutförhet, protokoll m. m. Dessa bestämmelser bör i framtiden gälla såväl styrelsen för lånerörelsen vid huvudkontoret som avdelningskontorsstyrelse. Paragrafen föreslås ändrad i överensstämmelse härmed.

De föreslagna ändringarna i bankoreglementet föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1977.

4 Hemställan

Med åberopande av det anförda får fullmäktige hemställa
att riksdagen måtte antaga föreslagna ändringar i lagen (RFS
1975: 6) med reglemente för riksbanken (Bankoreglementet)
/bilaga/.

Stockholm som ovan

Å fullmäktiges vägnar:
TORSTEN BENGTSO

T. af Jochnick

Förslag till**Lag om ändring i lagen (RFS 1975: 6) med reglemente för Sveriges riksbank (Bankoreglementet)**

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (RFS 1975: 6) med reglemente för Sveriges riksbank (Bankoreglementet)

dels att 10 § 5 och 6 mom., 11 § 3 och 4 mom., 12 §, 13 §, 22 § 1 mom. och 3 mom. samt 23 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i 11 § skall införas ett nytt mom. betecknat 5 mom.,

dels att i 22 § 4 mom. skall utgå.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

10 §

5 mom. Varje fullmäktig — — — — bevästat sammanträde.
träde.

Därjämte utgår — — — — — för år.

Är fullmäktig förhindrad att utöva sin befattning av annan anledning än uppdrag för riksbankens räkning och inkallas till följd därav suppleant, skall fullmäktigen avstå det arvode som belöper på ledigheten. Fullmäktiges ordförande och deputeraden får dock med bibehållet arvode åtnjuta semester eller annan ledighet under en tid av 45 dagar årligen. Är deputeraden av sjukdom förhindrad att tjänstgöra, får han efter fullmäktiges bestämmande under en tid av högst ett år uppbära halva fullmäktigarvodet och två tredjedelar av arvodet som deputerad.

6 mom. Varje suppleant — — — — bevästat sammanträde.

Under tid då suppleant tjänstgör såsom fullmäktig äger han i stället åtnjuta arvode efter samma grunder som fullmäktig.

11 §¹

3 mom. Suppleant för fullmäktig kan inträda som suppleant i direktionen såväl för deputeraden, vid tillfälligt förfall för denne, som för jourhavande fullmäktig.

¹ Senaste lydelse RFS 1975: 22.

(Gällande lydelse)

3 mom. Riksbankschefen, eller vid förfall för honom vice riksbankschefen, är ordförande i direktionen. Direktionen är beslutför, vid handläggning av fråga som har avseende på det slag av verksamhet riksbanken skall bedriva, när minst tre ledamöter, bland dem deputeraden eller jourhavande fullmäktigen, är närvarande och, vid handläggning av övriga frågor, när därutöver minst en personalföreträdare är närvarande. Vid lika röstetal gäller den mening som ordföranden biträder.

Vid direktionssammanträde — — — — yrkar det.

4 mom. Personalföreträdare, som skall vara anställd vid riksbankens huvudkontor, utses av fullmäktige på förslag av arbetstagarorganisation för en tid av högst tre år. Personalföreträdare skall entledigas så snart den arbetstagarorganisation som föreslagit personalföreträdaren begär det. Beträffande jäv för personalföreträdare gäller vad härom stadgas i kungörelsen (1974: 224) om personalföreträdare i statlig myndighets styrelse m. m.

(Föreslagen lydelse)

4 mom. Riksbankschefen, eller vid förfall för honom vice riksbankschefen eller riksbanksdirektör är ordförande i direktionen. Direktionen är beslutför, vid handläggning av fråga som har avseende på det slag av verksamhet riksbanken skall bedriva, när minst tre ledamöter, bland dem deputeraden eller jourhavande fullmäktigen, är närvarande och, vid handläggning av övriga frågor, när därutöver minst en personalföreträdare är närvarande. Vid lika röstetal gäller den mening som ordföranden biträder.

5 mom. Personalföreträdare, som skall vara anställd vid riksbankens huvudkontor, utses av fullmäktige på förslag av arbetstagarorganisation för en tid av högst tre år. Personalföreträdare skall entledigas så snart den arbetstagarorganisation som föreslagit personalföreträdaren begär det. Beträffande jäv för personalföreträdare gäller vad härom stadgas i kungörelsen (1974: 224) om personalföreträdare i statlig myndighets styrelse m. m.

12 §

Riksbankens lånedlegation skall enligt fullmäktiges bestämmande pröva ärenden rörande utlåning till allmänheten.

Lånedlegationen består av deputeraden, jourhavande fullmäktig, den riksbanksdirektör som leder handläggningen av de arbetsuppgifter som åvilar bankavdelningen och *chefen för denna avdelning*. För de två sistnämnda ledamöterna skall fullmäktige utse suppleanter.

Ärenden rörande utlåning till allmänheten prövas enligt fullmäktiges bestämmande dels av riksbankens lånedlegation, dels av styrelsen för låneärenden vid huvudkontoret (lånestyrelsen) och styrelserna vid avdelningskontoren.

Lånedlegationen består av deputeraden, jourhavande fullmäktig, den riksbanksdirektör som leder handläggningen av de arbetsuppgifter som åvilar bankavdelningen och *ytterligare en ledamot*. För de två sistnämnda ledamöterna skall fullmäktige utse suppleanter.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Deputeraden eller vid förfall för honom jourhavande fullmäktigen är ordförande i lånedlegationen. Beslutförhet kräver närvaro av tre i delegationen ingående ledamöter eller suppleanter.

Ledamot eller suppleant, som ej är ledamot av bankofullmäktige eller tjänsteman i riksbanken, äger uppbära arvode enligt följande grunder, nämligen: ledamot årsarvode med 4 000 kronor samt ersättning per bevistat sammanträde med 100 kronor och suppleant med 200 kronor per sammanträdesdag.

13 §¹

Till ledamöter i den i 6 a § valutalagen nämnda valutastyrelsen skall fullmäktige utse dels från riksbanken vice riksbankschefen, en fullmäktig eller suppleant för fullmäktig och en *bankdirektör*, dels utanför banken tre ledamöter, av vilka en skall representera bankväsendet och två näringslivet i övrigt. För tjänstgöring i ärenden rörande direkta investeringar utomlands skall fullmäktige därjämte utse två ledamöter, som skall representera arbetstagarna. Fullmäktige skall därjämte utse suppleanter för dessa ledamöter.

1 mom. Till ledamöter i den i 6 a § valutalagen nämnda valutastyrelsen skall fullmäktige utse dels från riksbanken vice riksbankschefen, en fullmäktig eller suppleant för fullmäktig och en *riksbanksdirektör*, dels utanför banken tre ledamöter, av vilka en skall representera bankväsendet och två näringslivet i övrigt. För tjänstgöring i ärenden rörande direkta investeringar utomlands skall fullmäktige därjämte utse två ledamöter, som skall representera arbetstagarna. Fullmäktige skall därjämte utse suppleanter för dessa ledamöter.

Vice riksbankschefen är valutastyrelsens ordförande. Fullmäktige förordnar en av de övriga inom riksbanken utsedda ledamöterna att vara vice ordförande.

Valutastyrelsen är beslutför i ärenden rörande direkta investeringar utomlands, när minst tre av de för prövning av sådana ärenden särskilt utsedda ledamöterna och minst tre av övriga ledamöter är närvarande, samt i övriga ärenden, när minst tre ledamöter är närvarande. Vid lika röstetal gäller den mening som ordföranden biträder.

Fullmäktige skall utfärda närmare bestämmelser för valutastyrelsens verksamhet. Därvid får föreskrivas att ärenden som är av löpande eller expeditionell natur eller eljest innebär tillämpning av fastställda riktlinjer får avgöras på styrelsens vägnar av ordföranden och bankdirektören i förening.

2 mom. Ärende varmed valutastyrelsen har att taga befatning avgöres i valutastyrelsen, i valutastyrelsens direktion (valutadirektionen) eller av enskilda tjänstemän, en eller två i förening.

¹ Senaste lydelse RFS 1975: 22.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

I valutastyrelsen avgöres ärenden rörande tillämpningsföreskrifter till valutaförordningen och allmänna riktlinjer för valutaregleringen samt de övriga ärenden som är av större betydelse genom att de innefattar väsentliga principfrågor eller eljest.

Valutadirektionen skall förbereda ärenden som skall avgöras av valutastyrelsen och under styrelsen leda valutaregleringen. I valutadirektionen avgöres ärenden som utan att kräva valutastyrelsens avgörande bedömes betydelsefulla.

Av enskilda tjänstemän, en eller två i förening, vilka därtill erhållit valutastyrelsens bemyndigande, avgöres de ärenden vilka ej ankommer på valutastyrelsen eller valutadirektionen.

3 mom. Valutadirektionen består av vice riksbankschefen, den i valutastyrelsen ingående riksbanksdirektören, deras suppleanter i styrelsen samt den gruppchef eller motsvarande tjänsteman, till vars verksamhetsområde föreliggande ärende hör. Valutastyrelsen skall utse två tjänstemän i riksbanken såsom suppleanter för valutadirektionens ständiga ledamöter. Vice riksbankschefen är ordförande och den i valutastyrelsen ingående riksbanksdirektören vice ordförande i valutadirektionen. Beslutförhet kräver närvaro av tre.

Vid behandling i valutadirektionen av ärende av särskild penningpolitisk betydelse skall chefen för riksbankens kreditpolitiska avdelning delta.

4 mom. Har på sätt föreskrives i 6 a § tredje stycket valutlagen yrkande framställts om att av valutastyrelsen meddelat beslut skall underställas fullmäktiges prövning, skall sökanden i ärendet underrättas därom snarast möjligt och senast i samband med att han erhåller meddelande om innehållet i styrelsens beslut.

Har på sätt föreskrives i 6 a § tredje stycket valutlagen yrkande framställts om att av valutastyrelsen meddelat beslut skall underställas fullmäktiges prövning, skall sökanden i ärendet underrättas därom snarast möjligt och senast i samband med att han erhåller meddelande om innehållet i styrelsens beslut.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Fullmäktig eller suppleant för fullmäktig får ej deltaga i fullmäktiges handläggning av ärende varmed han tagit befattning i valuta-styrelsen.

Till ledamot eller suppleant, som ej är tjänsteman i riksbanken, utgår arvode, till ledamot som tjänstgör endast i ärenden rörande direkta investeringar utomlands, med 4 000 kronor för år och, till annan ledamot, med 6 000 kronor för år samt till suppleant med 100 kronor för sammanträdesdag. Vid resa, som föranleds av uppdraget, äger ledamot eller suppleant åtnjuta resekostnadsersättning och traktamente enligt vad som gäller för *bankdirektör*.

Avdelningskontorens styrelser

5 mom. Till ledamot eller suppleant, som ej är tjänsteman i riksbanken, utgår arvode, till ledamot som tjänstgör endast i ärenden rörande direkta investeringar utomlands, med 4 000 kronor för år och, till annan ledamot, med 6 000 kronor för år samt till suppleant med 100 kronor för sammanträdesdag. Vid resa, som föranleds av uppdraget, äger ledamot eller suppleant åtnjuta resekostnadsersättning och traktamente enligt vad som gäller för *riksbanksdirektör*.

Avdelningskontorens styrelser m. m.

22 §¹

1 mom. *Styrelse vid avdelningskontor skall bestå av direktören vid kontoret och ytterligare tre eller fyra ledamöter.*

1 mom. *Styrelsen för låneärenden vid huvudkontoret samt styrelse vid avdelningskontor skall bestå av tre eller fyra ledamöter jämte, vid huvudkontoret, chefen för bankavdelningen och, vid avdelningskontor, direktören vid kontoret.*

Ordförande och övriga styrelseledamöter samt suppleanter för dem, i den mån sådana anses erforderliga, utses av fullmäktige för högst tre år. Fullmäktige får entlediga styrelseledamot eller suppleant.

Styrelse väljer inom sig vice ordförande.

Direktören vid kontoret får icke utses till ordförande eller vice ordförande.

Tjänsteman i riksbanken får icke utses till ordförande eller vice ordförande.

3 mom. *Styrelseledamot, som ej är direktör vid kontoret, äger uppbära dels årsarvode och dels särskilt arvode för dag, då han deltar i sammanträde med styrelse, enligt följande grunder, nämligen*

vid kontoren i Göteborg och Malmö: styrelsens ordförande årsarvode med 1 800 kronor samt ersättning per sammanträdesdag med 60 kronor; annan styrelseledamot årsarvode med 1 500 kronor samt ersättning per sammanträdesdag med 50 kronor;

¹ Senaste lydelse RFS 1975: 22.

(Gällande lydelse)

vid övriga kontor: styrelsens ordförande årsarvode med 1 500 kronor och ersättning per sammanträdesdag med 50 kronor; annan styrelseledamot årsarvode med 1 200 kronor och ersättning per sammanträdesdag med 40 kronor.

Vice ordförande, som tjänstgör som ordförande, äger uppbära för ordförande angiven dagersättning.

Suppleant, som inkallas att närvara vid sammanträde, äger uppbära ersättning med 75 kronor per sammanträdesdag.

Med sammanträde jämställes förrättning, vari styrelseledamot eller suppleant deltar.

4 mom. Styrelseledamot eller suppleant äger att för resa, som han för fullgörande av sitt uppdrag eller eljest för riksbankens räkning företager från hemorten, åtnjuta resekostnadsersättning och traktamente enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet. Han hänförs därvid till reseklass A.

(Föreslagen lydelse)

3 mom. Styrelseledamot eller suppleant äger att för resa, som han för fullgörande av sitt uppdrag eller eljest för riksbankens räkning företager från hemorten, åtnjuta resekostnadsersättning och traktamente enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet. Han hänförs därvid till reseklass A.

23 §

1 mom. För behandling av allmänna ärenden sammanträder styrelsen så ofta ärendenas beskaffenhet och oavbrutna gång fordrar det, dock minst en gång i veckan. Styrelsen är beslutför, när minst tre ledamöter är tillstädes. Vid sammanträde skall protokoll föras. Vid lika röstetal gäller den mening ordföranden biträder. För bifall till låneansökan fordras att minst tre ledamöter är ense om beslutet.

Styrelsen för låneärenden vid huvudkontoret och styrelse vid avdelningskontor sammanträder för behandling av allmänna ärenden så ofta ärendenas beskaffenhet och oavbrutna gång fordrar det, dock minst en gång i veckan. Styrelse är beslutför, när minst tre ledamöter är tillstädes. Vid sammanträde skall protokoll föras. Vid lika röstetal gäller den mening ordföranden biträder. För bifall till låneansökan fordras att minst tre ledamöter är ense om beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977.